

пов'язаної з працевлаштуванням випускників, необхідно розробити програму, згідно з якою випускник буде мати можливість отримати роботу там, де він проходив практику. На практиці студент повинен мати можливість застосовувати набуті знання, та безпосередньо бути учасником робочого процесу, що дозволить опанувати спеціальністю, проявити вміння приймати рішення та орієнтуватися у складних виробничих умовах. Роботодавці в цій ситуації зможуть обирати кращих студентів для роботи на своїх підприємствах [2].

Сучасний випускник іде працювати на підприємства, в яких можуть вирішуватися специфічні завдання, що вимагають практичної підготовки, яка може бути реалізована тільки в межах конкретного підприємства. Отже, випускник повинен приймати рішення іноді і в нестандартних ситуаціях, які не моделювалися у коледжі, а виникають тільки в реальному виробничому середовищі. В умовах функціонування ринку трудових ресурсів основним критерієм для оцінювання випускників закладів фахової передвищої освіти є їх реальна професійна кваліфікація та компетентність, які забезпечують конкурентоспроможність та професійну мобільність фахівців.

Список використаних джерел

1. Аринушкіна Н. С., Грищенко Т. М. Компетентнісний вплив виробничої практики на працевлаштування випускників: Вісник ХНАДУ, вип. 86, 2019, т. II С. 135–140.
2. Бондаренко В. В., Шапар В. Б., Риков С. Л., Безродна Л. М., Симонова Г.А. Працевлаштування випускників ВНЗ: проблема чи перспектива : монографія. Харків : Міська друкарня, 2015. 184 с.
3. Кононець Н., Балюк В., Худолій І. Підготовка студентів освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність підприємства» до виробничої практики на базі ТОВ «Епіцентр К». *Сучасні тенденції підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти: збірник наукових праць Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Полтава, 24-25 травня 2023 р.) / редкол.: Антоненць А. В. (голова ред.) Полтава : ПДАУ, 2023. С. 141-144.

**Лагай Олена Вікторівна
Пивовар Ніна Михайлівна**

СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ І ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Різні аспекти даної теми за різних часів стали основними розробками наукових розвідок таких наших вітчизняних учених, як-от: Б. Андресюк, М. Баймуратов, О. Батанов, В. Борденюк, Ю. Панейко, О. Пастовенський, В. Погорілко, І. Шоробура, Я. Жовнірчик, інших шукачів у науці. Не стояли осторонь різноаспектних розробок цієї теми й зарубіжні вчені – це М. Барбер, Т. Бартік, А. Браун, Б. Веллман, Р. Вестбрук, Р. Гілот, Е. Гутман, М. Даймонд, Д. Дьюї, Е. Ентвістл, Д. Конант, Р. Лінч, В. Мархлевські, Дж. Ст. Мілль, С. Нагель, Т. Найт, А. Нейл, О. Процак, А. де Токвіль, Дж. Хекман, інші науковці. Їхні

концепції і лягли у підвалини сучасних уявлень як учених, так і суто практиків од місцевого самоврядування.

Концепт „Нової української школи” – офіційно – „Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти „Нова українська школа” на період до 2029 року (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р)” [4] та приналежний до неї „План заходів на 2017 – 2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти „Нова українська школа” (розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 903-р) представлені громадськості МОНУ кілька років тому перед прийняттям нових законів про освіту. Й з тих пір ця Концепція упроваджується у реалії нашого життя, настійливо втілюючи головну ідею: дитиноцентризм, що є практично новим, навіть дещо революційним словом на вітчизняних теренах педагогіки та психології.

Для того, аби нові постулати стали сповна прийнятими суб’єктами освітнього процесу, потрібен ще деякий час, адже будь-який соціум не здатен миттєво сприйняти нові ідеї, котрі генеруються „зверху” або ж іззовні. Але дитиноцентризм має бути, згідно з Концепцією, ментально вбудованим у поняття, свідомість і підсвідомість дитини з її раннього віку щодо приналежності й обов’язкової постійної взаємодії із територіальною громадою (через сім’ю, дитсадок, школу), де вона живе, виховується.

Для ознайомлення широкого загалу із вищевказаними історичними документами, для педагогів, менеджерів, батьків та громадськості й досі у доступній формі (через інтернет, за допомогою публікацій у пресі, на телебаченні та радіо) поетапно розтлумачується незвична для багатьох людей ідеологія головних змін в освітніх закладах України, але в жодному своєму сенсі не перетворюючись на новий догматично-схоластичний документ. А оскільки нині в Україні відбувається процес децентралізації влади, одним із надскладних завдань для територіальних громад є робота з переосмислення й перебудови суспільних відносин закладів освіти і територіальної громади. До створення справді спроможних, життєздатних громад управлінням освітою, функції виконавчих органів сільських та селищних рад у сфері освіти полягали у реалізації другорядних завдань для забезпечення шкіл (як наприклад, організація підвозу учнів тощо). На відміну від райдержадміністрацій, органи місцевого самоврядування територіальних громад – автономні, нині мають усі повноваження, у тому рахунку – й у сфері менеджменту освітою. Тож органам місцевого самоврядування усіх громад разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень необхідно буде взяти на себе складне завдання створення ефективного управління системою освіти.

Законодавці, вчені-освітяни, службовці з МОНУ доступно представили уявлення стосовно того, як буде відбуватися в умовах децентралізації влади, надання органам місцевого самоврядування великих повноважень щодо розвитку вітчизняної освіти НУШ (2, 1, 4, 5, 6), побудоване на ідеях дитиноцентризму й

виховання на глибинних, національних, сімейних, за суттю своєю – автентичних цінностях українського суспільства.

Надзвичайно важливо що у „Концепції...”, сказано й про те, що нинішні школярі – учні Нової української школи – повинні успішно (оптимістично) взаємодіяти із навколишнім реальним світом, а школа як соціальна інституція має отримати справжню (а не задекларовану чиновниками міфічну автономію), юридичні й фактичні права, самостійно-активно взаємодіяти з державними установами, громадськими утвореннями, громадськістю загалом тощо. Одні з головних положень Концепції – якраз ті, де вказується на пряму й опосередковано, що юним не достатньо надавати вже готові знання, а набагато важливіше й значиміше для майбутнього (перш за все – їхнього ж) навчити добувати їх самотужки, тобто привчити і самостійно вчитися протягом усього життя. Адже, як критично звучить у Концепції, „За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці у найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Але українська школа не готує до цього. Матеріал підручників затеоретизований, переобтяжений другорядним фактологічним матеріалом” [4, с. 4]).

Концепція НУШ конкретно вказує і на одні з головних недоліків старіючої вітчизняної школи: „Учителі використовують переважно застарілі дидактичні засоби. Педагогів деморалізує низький соціальний статус та рівень оплати праці. Учитель не має справжньої мотивації до особистісного та професійного зростання. Збільшується цифровий розрив між учителем і учнем. Багато педагогів ще не вміє досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних, соціальних та наукових проектах тощо” [там само]. І це підтвердила сумна практика самого початку роботи нашої освіти в надзвичайно тяжких умовах з початку весни 2020-го року навали на Україну пандемії covid-19, а потім, у лютому 2022-го року – і широкомасштабної терористичної агресії рф проти нашої країни, коли педагоги старшого покоління не змогли працювати дистанційно. Тож найбільшою і найживотрепетнішою ціллю НУШ стає організація так званого „компетентнісного навчання.

Раніше ж, а потім – і паралельно з тим у надрах суспільної самосвідомості й підсвідомості часом визрівала ідея справжнього, а не задекларованого владою самоврядування. Так, ще у 1963-у році, практично у вигнанні, у місті Мюнхені (ФРН), у незалежному в-дві „Українська Вільна Академія Наук в Німеччині” видана надзвичайно оригінальна наукова праця Юрія Панейка – професора, доктора наук, котрий оприлюднив світовому загалові свої „Теоретичні основи самоврядування” – книгу, в якій цей справжній патріот України написав: „...Громади не повинні ухилятися від завдань, які хоча би тільки релятивно поліпшували соціальні стосунки в громаді. Тому управи громади щораз частіше приділяють увагу практичним розв’язкам соціальних проблем. І на цьому полі

відкривається широка, може, й тяжка, але вдячна діяльність самоврядних об'єднань. Само собою зрозуміло, що потреба соціальної політики виникає передусім у більших скупченнях населення, тобто в більших містах. Одначе, з розвитком культури також і менші комунальні об'єднання, ідучи за прикладом більших міст, мусітимуть розвинути свою соціальну політику” [7, с. 133].

І це пророче казання висловлено наче сьогодні – надзвичайно актуальне. Далекоглядний автор багато десятиліть тому з приводу нинішнього дня України ще так утвердив свою думку: „Сьогодні ідея самоврядування і свободи громади не полягає у відмежуванні від держави... у відокремленні себе китайським муром... а в найактивнішій участі в державному житті і в полагоджуванні державних справ. Правильно ототожнювати свободу громади з правом до співучасті в державній адміністрації ” [там само, с. 135 – 136].

Отож, наразі можна тільки дивуватися й захоплюватися тим, як генії українського патріотизму дбали про наш реальний новітній день, вказуючи: „Чільне місце в розвитку новочасного європейського самоврядування посідає *громада* (виділено авт.) Вона є головним предметом науки про самоврядування. Треба пам'ятати, що комунальне самоврядування, яким воно виступає сьогодні в окремих державах, не є в науці права готовим, чітко визначеним поняттям. Воно є результатом довгої історичної еволюції, при чому скристалізувалося в минулому столітті. Хоча природні підстави для самоврядування існували, без сумніву, в усі епохи державного життя. І то є вистраждана... віками – українська правда, і то є вже і наше власне життя, котрим нам необхідно сьогодні розумно розпорядитися” [там само]. Те ж можна утверджувати й у стосунку щодо активної допомоги державі (у її гуманістичних устремліннях) громадських організацій, товариств тощо, котрі стоять на підмозі державі, взаємодіючи із нею, у цей нелегкий час „жорсткої невизначеності” (повномасштабна агресія РФ проти України на тлі пандемії covid-19) [3].

Стратегії розвитку громад можуть бути різними [9, с. 1], але жодній з них, як ми розуміємо, не уникнути нинішніх освітніх проблем, а тому взаємодіяти з освітніми закладами доводиться усім. Це означає, що лишень „...вибір методики опрацювання стратегії перш за все залежить від організаційного потенціалу громади. Типова і повсюдна практика для органів місцевого самоврядування у Європі – залучення зовнішніх експертів до роботи над нетиповими і нерутинними завданнями. Використання зовнішніх ресурсів особливо характерне для малих органів місцевого самоврядування, які не можуть дозволити собі утримувати на постійній основі персонал зі специфічною кваліфікацією. Великі ж громади, з потужними відділами освіти, мають достатньо кваліфікованого персоналу, щоби самостійно розробляти стратегію, залучаючи експертів до виконання специфічних завдань, як-от: проведення сесії зі SWOT-аналізу чи аналіз статистичних і фінансових даних” [там само, с. 7].

Оскільки ж НУШ має стати однією з найбільш ефективних моделей шкіл не тільки в минулій історії України, але й у майбутній, то просто зобов'язана вирости саме з інноваційних освітніх закладів сьогодення, котрі уповні здатні

вже нині щонайбільш ефективно вирішувати проблеми стосовно реформування освіти, підготовки випускників з високими компетентностями як продукту НУШ у партнерстві школи з територіальною громадою (а це – і свого роду батьківська та прабатьківська її спільнота). А різномаїті, різнобічні сенси й сутність такого феномену управління школою – у тому, що менеджер її спільно зі шкільною командою, представниками тергромади, її громадських структур повинен упроваджувати в життя державно-громадську (або ж громадсько-державну) модель управління. Обов'язкове при тому – посилення ролі саме громадських структур, тісна перманентна взаємодія із громадою. У підсумку очікування – якраз такі школи й забезпечать становлення „...юних громадян як суб'єктів демократії, оскільки їхньою метою є не просто надання освітніх послуг учням, але й розвиток місцевої громади, залучення батьків та мешканців до вирішення освітніх, культурних, соціальних та інших проблем, які є як у школі, так і в громаді. Це дієвий механізм об'єднання активних, творчих людей, котрі орієнтуються на ідеали громадянського суспільства, на демократизацію як освіти, так і всіх сфер соціального життя, на перетворення шкіл у просвітницько-культурні центри громад. Школа є ініціатором розвитку громади, підтримує вільний обмін думками між учасниками освітнього процесу, оцінює потреби мешканців та місцевості, де вона розташована, бере участь у прийнятті рішень на місцевому рівні, а також забезпечує зворотній зв'язок щодо прийнятих рішень з боку громади; залучає нових партнерів для створення широкого спектру послуг для дітей, молоді, сімей та членів громади” [10].

Отже, НУШ тут виступить у зовсім новому обличчі, громадською і громадянською інституцією, оздоровчим, культурним центром для мешканців (будь-якого віку) громади, відкритим особливим центром її розвою, адже нова освіта від НУШ має стати громадсько-орієнтовною, сприяючи відкриттю нових можливостей не тільки для своїх учнів, але й для окремих громадян, для їхніх родин у цілому, для громадських організацій, приватних осіб, тобто особливих підопічних, незвичних для старої школи. Усі вони зможуть за бажанням стати партнерами щодо виконання вимог соціуму реалізації потреб і школи, і громади. Через таку співдію зміцнюватимуться не лишень школа, громада, але і їхні родини. Школа ж отримає значно більше реальнішої допомоги від усієї тергромади, а та, за своєю чергою, – від школи. На допомогу, зазвичай, при нагоді матимуть змогу прийти влада, комерційні структури, добровольчі товариства тощо.

Різнобічна робота шкіл, співпрацюючих із територіальною громадою, де знаходяться історично, позитивно впливатиме на формування дійсно активнішої громадянської позиції учнів, вчителів, їхніх батьків і родин у цілому, сприятиме посиленню чуття відповідальності, зростанню самооцінки, самоповаги. Поступальний розвиток громади не забариться при такому розкладі справ, адже нові й нові покоління отримуватимуть у ній при вигідній взаємодії ключові компетентності, а саме: „...ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та

працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя” [4].

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні : Кол. монографія за ред. В. В. Кравченка, М. О. Баймуратова, О. В. Батанова. К., Атіка. 2007. 864 с.
2. Аналіз впровадження реформи середньої освіти „Нова українська школа”. Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018, 30 с. URL: <https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/01/nush.pdf>. (дата звернення: 24.07.2023).
3. Кардаш Н. Г., Пивовар Н. М. Акцент на людино-центристській парадигмі при прийнятті управлінських рішень в умовах жорсткої невизначеності (пандемія Covid-19 та повномасштабна війна з РФ). Витоки педагогічної майстерності. 2023. У друці.
4. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 27.09.2023).
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти „Нова українська школа” на період до 2029 року (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р). URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/> (дата звернення: 18.09.2023).
6. Магась-Демидас Ю. І. Концепція „Нова школа” – крок до покращання реалізації права на освіту : Збірник за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції „Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції”. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/24592> (дата звернення: 13.08.2023).
7. Лист МОНУ № 2/3-2-392 від 27.10.2003 р. Щодо проекту Типового положення про батьківську раду та батьківський комітет у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/122852_122852 (дата звернення: 08.08.2023).
8. Остапенко О. Г., Барановська Т. М. Територіальні громади як первинний суб’єкт місцевого самоврядування та реалізації муніципальної політики : Електронний журнал „Державне управління: удосконалення та розвиток”, включений до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління. Дніпровський державний аграрно-економічний ун-т, вид-во ТОВ ДКС-центр. Харків, ХНАДУ. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=909> (дата звернення: 23.08.2023).
9. Стратегія реформування освіти в Україні (рекомендації з освітньої політики). К., К.І.С. 2003. 296 с.
10. Управлінська взаємодія закладу освіти і громади : Онлайн-підручник Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/statta-vzaemodia-zakladu-osviti-ta-gromadi-213918.html> (дата звернення: 23.07.2023).

**Лічова Любов Миколаївна
Димарь Наталія Сергіївна**

СЛІЛ: ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СУЧАСНИХ УЧНІВ

Усесвітні процеси глобалізації та інтеграції охоплюють різноманітні сфери діяльності людини: фінансову, інформаційну, комерційну. Освітня парадигма сучасного світу нерозривно пов’язана з цими процесами. Вони вимагають від освіти нового підходу, який би готував молоде покоління до життя в